

פנינים לפרשת שבוע

טוב בנחשים

"ויקח שש מאות רכב בחור" (פרק יד' – ז') משל מי היו הבהמות שהיו טוענים המרכבות? אם תאמר משל מצרים היו, והלא כבר נאמר: "וימת כל מקנה מצרים" (שמות פרק ט' ו') ואם תאמר משל פרעה היו, והלא כבר נאמר: "הנה יד' ה' הויה במקנך אשר בשדה" (שמות פרק ט' ג') ואם תאמר משל ישראל היו והלא כבר נאמר: "וגם מקנינו ילך עמנו לא תשאר פרסה" (שמות פרק י' כו')!?

אלא של מי היו? של "הירא את דבר ה'" (אשר הניסו את בהמותיהם וכך לא נפגעו במכת הברד) נמצינו למדים כי "הירא את דבר ה'" הם היו תקלה לישראל. מכאן היה רבי שמעון בן יוחאי אומר: טוב שבגויים הרוג טוב שבנחשים רצץ את מחו.

אמונתך בלילות

"ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות יד' – לא') מקשה על כך בהגדה "שם משמואל" מדוע דווקא עכשיו הגיע ישראל למדרגת "ויאמינו בה'", מדוע לא האמינו בה' כבר בראותם את הניסים והנפלאות שעשה ה' במצרים? ומשיב כך: ישנם שני סוגי אמונה, אמונה אחת היא האמונה בבחינת אמונה בתורה שבכתב, אמונה בהירה ומוחשית, כפי שהתורה שבכתב מוחשית לפנינו, וקיימת אמונה שהיא בבחינת אמונה בתורה שבעל פה והיא האמונה גם במצבים לא בהירים ולא ברורים, כמו התורה שבעל פה שנמשלה לחושך (בראשית רבה, על הפסוק "וחושך על פני תהום").

על פי האמור במסכת סוטה לו: עם ישראל נכנסו למים ועוד לא ראו את הנס, אלא רק כאשר הגיעו מים עד הצוואר התרחש הנס. גדר אמונה זה הוא גדר אחר לגמרי, שבתחילה לא רואים שם סימן לנס המתקרב ובכל זאת לא מאבדים את האמונה, וזהו גדר של "ואמונתך בלילות" (תהילים צב'), כלומר אמונה גם במצב קשה של לילה.

יוצא מכך שבמצרים הגיעו ישראל אמנם לאמונה, אך אמונתם הייתה רק במה שמוחשי ורואים אותו, ובקריעת ים סוף עלו ישראל והגיעו לאמונה בה' גם במצבים קשים ולא בהירים. (מבוסס על אהבת קדומים)

היו מתגברים

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (פרק יז-יא) על פסוק זה שואלת המשנה במסכת ר"ה כט. וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה?! אלא בזמן שישיראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את ליבם לאביהם שבשמים היו מתגברין ואם לאו היו נופלין.

אולם נשאלת השאלה, אם הרמת ידיו של משה הייתה מביאה את ישראל לגבור על עמלק ולנצחו, מדוע באמת הניח משה את ידיו?

נראה להשיב על שאלה זו כך: כוונת המשנה לומר, כי מצב ידיו של משה היה תלוי בעם ישראל, בזמן שהיו ישראל מפנים ליבם לאביהם שבשמים היו ידיו של משה מתגברות ועומדות זקופות, כלומר- "היו מתגברים" נסוב על "ידיו של משה". אבל כשהסירו ישראל את ליבם מאביהם שבשמים, היו ידיו של משה נחלשות ונופלות. ומכאן אנו למדים כי כוונתו הטובה ותשובתו של העם נותנת כח במנהיג, שיוכל לפעול למענם בניצחון וישועה... (עפ"י שפת אמת)

שואל ומשיב

שאלה: האם מותר להשתמש בשבת בספריי של מטהר אויר, וכן בבקבוקי בושם שעל ידי לחיצה מתפזר מהבושם ומפיץ ריח טוב בידיים או בפנים, או שיש בזה משום תולדת מלאכת זורה, האסורה בשבת?

תשובה: בירושלמי פרק כלל גדול הלכה ב' הובא: רקק והפריחתו הרוח חייב משום זורה, וכל דבר שמחוסר ברוח חייב משום זורה. ופירש הקרבן העדה, כלומר שהרוח מחסרו ומפירו לחלקים דקים. ה"ר רוקח" סימן סב', וכן ה"ר אור זרוע" חלק ב' סימן נט', הביאו דברי הירושלמי להלכה. וכן פסק הרמ"א בהגה בסוף סימן שיט' - הרוקק ברוח בשבת והרוח מפזר הרוק חייב משום זורה.

אולם ה"חיי אדם" בנשמת אדם כלל טו' סימן א', תמה על דברי הרמ"א שהביא דברי הירושלמי להלכה, שהרי בתלמוד הבבלי בשבת עג: אמרו, היינו זורה היינו בורר, כלומר ששניהם עניינם להפריד אוכל מפסולת, שהזורה מפריד המוץ מהתבואה, וכן הבורר מפריש הפסולת מן האוכל. ואילו לפי הירושלמי מה עניין זורה לבורר. ועוד ששבת עה. הובא: אין דישה אלא בגידולי קרקע, והוא הדין לזרייה, ורוק אינו גידולי קרקע.

גם הגאון רבי עקיבא איגר בתשובותיו סימן כ', העיר על דברי הרמ"א הנ"ל, שהרי הר"ף והרמב"ם והרא"ש והטור השמיטו דין זה שהוא חידוש גדול, מהטעמים הנ"ל. ואפילו אם נאמר שדעת הרמ"א שאדם נחשב כגידולי קרקע, הואיל ומזונו מלחם ופירות שהם גידולי קרקע, וכדעת הרמב"ם בפרק ח' מהלכות שבת, מכל מקום יוצא לנו שלכל הדעות השופך מים מועטים מצלוחית דרך חלון, והרוח מפררם לחלקים דקים, אין בזה משום איסור זורה כלל, שהרי אין המים גידולי קרקע כלל. בספר "אגלי טל" מלאכת זורה סעיף ו' כתב, שמה שהביא הרמ"א, אינו אלא חומרא בעלמא, כי לפי הגמרא שלנו אין זה ענין למלאכת זורה כלל. וכן כתב ב"כלכלת שבת" אות ו'. ובספר "עץ החיים" מלאכת בורר. אמנם בספר "חמדת ישראל" כתב ליישב דברי הירושלמי, כי ברוק יש כמה יסודות, ועל ידי הרוח נפרדים היסודות, וזהו בורר גמור, אולם אין דבריו מוכרחים, והוא עצמו סיים, כי אמר כן בדרך השערה בלבד.

בספר "ערוך השולחן" כתב, שנראה שהוא טעות סופר בדברי הרמ"א, וצריך לומר משום זורק. וכן פירש בספר "אלפי מנשה" את דברי הירושלמי. והביאו המשנה ברורה בביאור הלכה שם. וכן העלה בשו"ת "דברי מרדכי" חלק אורח חיים סימן כא'. וכן עיקר להקל

אולם יש לדון אם אין בזה משום איסור הולדת ריח, כי במסכת ביצה כג. אמרו רבה ורב יוסף שאסור להוליד ריח טוב בשיראים ביום טוב. וכן פסק הרמ"א בהגה בסימן תקיא סעיף ד'. אך הגאון רבי חיים בן עטר בספר ראשון לציון בחידושי לביצה כג. כתב, שהר"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו דין זה, לפי שסוברים שהלכה כרבא ורב אשי בגמרא שם שחולקים על רבה ורב יוסף בזה, והלכתא כבתראי. וכן העלה בשו"ת "נוה שלום", על פי דברי הפוסקים הנ"ל. והגאון החכם צבי בסימן צב הוסיף, שאף לדעת הרמ"א אין איסור מוליד ריח אלא בבגדים ולא בבשר האדם. וכן העלה בשו"ת "שאלת יעב"ץ" סימן מב', והאליה רבה, וכן כתב בשו"ת "נחפה בכסף" וכן פסק בשו"ת שבט הלוי חלק אורח חיים סוף סימן קלו, וכן כתבו רוב האחרונים. וכן עיקר להלכה ולמעשה.

סיכום: מותר להשתמש בשבת בספריי מטהר אויר, ובבקבוקי בושם שע"י לחיצה מתפזר מהבושם ומפיץ ריח טוב בידיים או בפנים, ואין בזה תולדת מלאכת זורה, ומוליד ריח. (עפ"י שו"ת יחוה דעת חלק ו' – כה')

שמירת הלשון (על פי חפץ חיים השיעור היומי)

למדנו שמותר לספר רכילות לתועלת אך ורק כשכוונת המספר טהורה לגמרי ואין לו כל מניעים אישיים בדבר. אכן, הכוונה לתועלת היא זו המבדילה בין אדם אחראי ודואג לזולתו לבין ההולך רכיל.

יחד עם זאת, אין די בטוהר הכוונה כדי להיתיר סיפור דברי רכילות. אם אין סיכוי סביר להשגת המטרה הרצויה יעבור כאן המספר – למרות כוונותיו הטובות – על איסור רכילות.

מפעם לפעם אנו מוצאים את עצמנו נותנים עצות לידידים שנפלו קרבן להתעללות גופנית או רגשית, במסגרת המשפחה, החברה או העבודה. לפעמים אין הניזוק מודע לחומרת הבעיה, או שאין הוא יודע מיהו האחראי לנזק. מסתבר שהבהרת הדברים לניזוק ויעוץ כיצד לטפל בצד שפגע בו הם בגדר של מעשה חסד ומצווה אמיתית.

גדולי ישראל

רבי אהרון מקרלין – בית אהרן – נולד בשנת ה' – תקסב'. עליו אמר רבי מרדכי המגיד - "צדיק בן צדיק, ברכה מברכה בעליונה, אשר כל רואיו יכירו ויאמרו כי לה' אלוקים הרחמים, ועיני ראו ולא זר פניו נעימים ותוכו כבדו, הוא הרב המופלג ירא אלוקים ספיר גזרתו, ומקור חוצבתו בקודש הקדשים, הרב ר' אהרן..."

תורתו והדרכותיו ראו אור בספרו "בית אהרן" על התורה ועל העבודה – אותו הדפיסו אנשי שלמו בבראדי בשנת ה' – תרל"ה, ובמשך השנים זכה למהדורות רבות, ועד היום משמש הוא בסיס ויסוד להנהגת חסידי קרלין סטולין במיוחד, המתחממים לאורו בדבריו החוצבים להבות ומעוררים לעבודה שבלב זו תפילה, ללימוד התורה בטהרה ולתיקון המדות והמעשים כהלכה. ר' אהרון נלב"ע בשנת ה' – תרלב'.